

Mübadeleye tabi Rum hanelerine iskân ettirilmiş olan harikzedeler hakkında ¹/₃₃₆ numaralı kanun layihası ve Dahiliye ve Maliye encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelat müdürlüğü

Şube 1

Sayı 162

10-1-1929

B. M. M. Yüksek reisliğine

Mübadeleye tabi Rum hanelerine iskân ettirilmiş olan Harikzedeler hakkında Maliye vekâletinden tanzim olunup İcra vekilleri Heyetinin 9/1/1929 tarihli içtimaında Yüksek meclise takdimi kabul olunan kanun layihası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifa ve neticesinin iş'arına müsaade buyurulması rica olunur. Efendim.

Başvekil
İsmet

ESBABI MUCİBE SURETİ

Düşman tarafından meskenleri tahrip ve ihrak edilmiş olan harikzedelere borçlanma kanunu dairesinde bedeli istifa edilmek üzere 13 Mart 926 tarihli kanunun tarihi neşrinden evel tahsis edilmiş olan mubadeleye gayrı tabi eşhastan metrûk haneler iskân idarelerince temlik ve bedelleri tebeyyün ettirilmekte isede bazı yerlerde kâfi miktarda mütegayyip eşhastan metrûk mebanı bulunmamasından kısmen de alakadar memurlarca kanunun telakki ve tatbikında isabet edilememesinden bir kısım harikzedelerin mübadeleye tabi eşhastan metrûk evlerde iskân edildikleri görülmüştür. Mubadele mukavelenamesine ve nisan 341, mart 926 tarihli kanunlar hükmüne göre mubadillerin mubadeleye tabi eşhas metrûkatı ve harikzede ve multecilerin mütegayyip eşhastan metrûk emlaki üzerindeki istihkaklarına nazaran mubadillerin iskânını temin için harikzedelerden evelce işgal ettikleri binalardan Mart 926 tarihinden sonra mütegayyip eşhasa ait mebanıye nakledilenlerin vaziyet ve ihtiyaçlarını salifülarz kanun hükmüne tevfiik etmek müşkül olduğu ve bu itibarla harikzede ve mültecilerin ekseriyetle taksir ve ihtiyarları haricinde nakledildikleri binalardan çıkarılmaları zarureti haşıl olduğu cihetle hem bu zümrenin mahrumu iskân kalmamaları hem de maksadı kanun hasıl olabilmesi için bunlardan kanunî istihkaklarına binaen Mayıs 928 gayesine kadar mütegayyip eşhastan metrûk binalara nakil ve iskân ve muameleyi tefviziyeleri icra kılınmış veya icra edilmek üzere blunmuş olanların şagili blundukları yerlerin borçlanma kanununa tevfiikan uhdelerinde ipkası muvafıkı madelet olacağı teemmül edilerek o suretle layihai kanuniyesi tanzim kıtınmıştır.

T. B. M. M.

Dahiliye Encümeni

Karar № 15

Esas № 1/336

29-1-1929

Dahiliye encümeni mazbatası

RIYASETİ CELİLEYE

13 Mart 1926 tarihli kanunun neşrinden evvel harikzede ve mülteci sıfatlarıyla mübadeleye tabi eşhasa ait evlere iskân edilmiş iken bilahara hükümetçe 928 Mayıs gagesine kadar eşhası mütegayyibe evlerine nakl edilmiş olanlar tarafından bu suretle meşgul binaların kendilerine borçlanma kanunu mucibince temlik hakkında Başvekâletten gönderilip encümenimize havale buyrulan kanun layihası İskân ve Emlaki milliye müdürü umumileri hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu.

Mübadil, gayri mübadil, harikzede, mülteci ve muhacirlere tefviz veya adiyen tahsis olunan gayri menkul emvalin tapoya raptı hakkındaki 28 Mayıs 1928 tarihli ve 1331 numaralı kanunun birinci ve ikinci maddeleri bu hususta alakadarlara kanunî haklarını bahş etmekte isede mezkûr kanuna müsteniden yapılmış olan 12 Ağustos 1928 tarihli nizamnamenin 6 ıncı maddesi ile vazolunan (bilfiil işgal veya istifade) kayıtları kanundaki (tefviz edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olan) kayıtların ref etmiş ve bu suretle harikzede ve mübadil vaziyetinde bulunan vatandaşları tekrar şikâyet ve müracaatlara mecbur kılmıştır.

Teşkilatı esasiye kanununun 52 inci maddesi mucibince nizamnameler, kanunun emrettiği hususları tespit için ve ahkamı cedideyi muhtevi olmamak suretile tedvin olunabileceğinden, 1331 numaralı kanunun (Tefviz edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olan) hükümlerini, (Bilfiil işgal veya istifade) kayıtları ile yeni şartlara bağlayan mezkûr nizamnamenin altıncı maddesi kanunen mefsub bulunduğu cihetle, müzakere edilmekte olan kanun layihasının, 1331 numaralı kanunun birinci, ikinci ve altıncı maddelerini müeyyit bir şekilde tadili muvafık görülmüş ve Heyeti umumiyenin tasvibine arz olunmak üzere Riyaseti celileyte takdimine karar verilmiştir.

Havalesi mucibince Maliye encümenine tevdi olunur.

Âza	Âza	Âza	Kâ	M.M.	R. V.	Da. E. Reisi
Erzurum	Ankara	Kars		Malatya	Adana	Tekirdağı
<i>Tahsin</i>	<i>Talat</i>	<i>Baha Tali</i>		<i>A. Muttalip</i>	<i>Hilmi</i>	<i>Cemil</i>
Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Tekirdağı	Çorum	Eskişehir	Malatya	Balıkesir	Rize	Rize
<i>M. Fayık</i>	<i>İ. Kemal</i>	<i>Sait</i>	<i>Vasıf</i>	<i>Fahrettin</i>	<i>Atıf</i>	<i>Esat</i>

T. B. M. M.

Mal. Encümeni

Karar № 26

Esas №

4-3-1929

Maliye encümeni mezbatası

YÜKSEK REİSLİĞE

Mübadeleye tabi Rum hanelerine iskân ettirilmiş olan harikzedeler hakkında kanun layihası Maliye vekili Sarac Oğlu Şükrü, İskân umumî müdürü Hacı Mehmet, Millî emlak müdürü Rüştü Beyfendiler huzuriyla müzakere edilmiştir :

13 Mart 1926 tarihli kanun mucibince bu tarihten evvel tahsis edilmiş olmak şartıyla, mübadeleye tabi olmayanlardan metruk evlerin harikzede ve mültecilere borçlanma kanunu

mucibince temlik icap eylemektedir. Fakat tatbikatta muamele tamamen bu icaba muvafık olarak yapılamamış; bazı yerlerde mübadil olmayanların evleri bulunamamak ve bazı yerlerde kanunun emrinden tegafül ve isabetsizlik gösterilmek dolayısıyla, harikzede ve mülteciler mübadil evlerine yerleştirilmiştir. Sonra muamelenin tashihiye kalkışılarak bunlar buldukları yerlerden çıkarılıp mübadil olmayanların evlerine nakledilmiştir. Halbuki bu nakil muamelesi 13 Mart 1926 tarihinden sonra yapıldığı için kanuna münafi düşmüştür. Memurların tatbik hatalarından harikzede ve mültecileri mağdur etmek adaletle muvafık olamayacağına netice itibarile muhik bulunan bu emri vakii kanunî bir hale getirmek zarurî görülmüştür. Hükümetin esbabı mucibesinde izah olundugu vechile Bükük Meclise sevkolunan kanun layihası işte bu maksadı istihdaf etmektedir.

Dahiliye encümeni bununla iktifa etmiyerek, Devlet şurasınca tanzim olunan 12 Ağustos 1928 tarihli nizamnamenin (bilfiil işgal veya istifade) kayıtlarile meydana çıkan ve iskân idaresini müşküllere sokan başka bir vaziyeti düşünmüştür. Bu kayıtların 28 Mayıs 1928 tarihli ve 1331 numaralı kanunun (VI) inci maddesindeki «tefviz edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olan» hükmünden başka bir hükmü ihtiva eylediğine ve bu yeni hüküm dolayısıyla mübadil ve harikzedeler haklarını almiyerek tekrar şikâyet ve müracaatlara mecbur kaldıklarına, Dahiliye encümeni kanaat getirerek 1331 numaralı kanunun I, II, VI inci maddelerini müeyyit bir şekilde layihanın tadilini muvafık görmüştür.

1331 numaralı kanunun VI inci maddesi mübadil olmayanların emvalinden bahsettiği, bu emval 1 Mart 340 ve 15 Nisan 341 tarihli 441, 622 numaralı kanunlar mucibince harikzede ve mülteciler gibi mübadil olmayanlara ait bulunduğu, harikzede ve mültecilerin temlike hak kazanmaları için de 13 Mart 926 tarihli kanun hükmünce bu tarihten evvel evlerin kendilerine tahsis edilmiş bulunması meşrut olduğu cihetle Şura nizamnamesindeki (bilfiil işgal veya istifade) kayıtlarının bu suretle tevcihi mümkündür.

Ancak bu suretle nizamnameye konulan kayıtlar kanunun tefsiri mahiyetinde bulunduğu gibi tatbikatin vasil olduğu şekiller bu kayıtların mübadiller hakkında zararlı olacağını göstermiştir: Zira 13 Mart 926 tarih ve 781 numaralı kanun mucibince yapılabilecek olan mübadil ve gayri mübadil emvalinin mukabeleten istibdali hususunda kat'i ve salim bir usul bulunmayıp gayri mübadil emvali üzerinde de mübadillerin talep ve müracaatlarına göre istihkak kabul edilmesi mübadillerin de bilfiil işgal veya istifade kaydına maruz kalmalarına sebep olmuştur. Halbuki mübadiller hakkında idaresinin almış bulunduğu karar, bunlara tefviz muamelesi bitmeden evvel işgal müsaadesini vermekte olduğundan bir kısım mübadillerin tefviz edilmek üzere bulunan emlakten, kendi taksirleri olmaksızın mahruniyetleri neticesi hasıl olmuştur. Bu neticeler usul ve tedbir eksikliğinden ileri gelmekle beraber mübadillerin zararını bir vaki emir haline getirmiştir.

Şikâyetleri mucip olan, ve iskân idaresince ileri sürülen nokta yalnız budur. Dahiliye encümeni ihzar ettiği tadil şeklile bu mesele haricinde yeniden iki hüküm daha kabul etmektedir:

1 - Harikzede ve mültecilerin 1331 numaralı kanunun mer'iyet tarihi olan 30 Mayıs 1928 tarihine kadar müracaat ederek talip oldukları gayri menkul malların kendilerine temlik;

2 - Mübadillerin dahi gayri mübadil emvali üzerinde bu tarihe kadar yapmış buldukları müracaatın temlik için bir hakkı müktesep olarak kabulü:

Mevcut hükümlerin bu yolda tevsiî şu sebepler dolayısıyla muvafık değildir.

1 - Harikzedelerle mültecilerin bali olduğu yekûn kendilerine emlak tevziini imkân haricine çıkarmış olduğundan 13 Mart 1926 tarihine kadar tahsis edilmiş olanlar kabul edilerek 15 Nisan 1341 tarih ve 622 numaralı kanun mucibince başka bir tesviye tarzına bağlanmıştır.

2 - 1331 numaralı kanunun 6 inci maddesi hassaten Maliye üzerinde ağır ve zararlı bir yük olan metruk emvalin tasfiyesini istihdaf etmiştir. Yeni bir müracaat tarihinin tesbiti bunu işkâl edecektir .

3 — « Müracaat » kelimesiyle müşkülât arttırılmış olacaktır. Zira müracaat edenler müteaddit olabileceği gibi, müracaatın hudut ve mahiyetinin tespiti de yeni meseleler çıkaracaktır .

Arzolanın bu mütalealara binaen Hükümetçe teklif olunan kanun layihasının şekli bazı tadillerle kabulü ve 1331 numaralı kanunun altıncı maddesinin tefsiri ile iktifa olunmuştur .

Mevcut hükümlerle yeniden kabul olunacak kanun ve tefsire göre vaziyet şöylece hulasa edilebilir .

1 — Harikzede ve mültecilerden olup da 13-Mart-1926 tarihinden evvel Rum evlerine iskân edilmiş bulunanlar hakkında bir tereddüde mahal yoktur. Bunlar istibdal muamelesinden istifade ettirilerek buldukları yerlerden çıkarılmamak lazımdır .

2 — Bunlardan 13-Mart-1926 tarihinden evvel Rum evlerine iskân edilipte sonradan resmen çıkarılarak mübadil olmyanlara ait evlere nakledilenler hakkında temlik muamelesi muhakkak olup kabul buyurulacak kanun bu meseleyi hal edecektir .

3 — Mübadillerden metruk emval üzerinde mübadillerin kanunî hakları zaten mahfuzdur .

4 — Mübadil olmyanlardan metruk emval üzerinde mübadillerin istibdal suretiyle kabul edilen hakları « tefviz edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş » kaydı ile mukayyettir . Bu kayıtlar da aşadaki tefsir fıkrasıyla tanzih edilmiştir .

5 — Mübadil emlakı ile istibdal edilmek üzere mübadil olmyanlardan metruk emvalin mübadillere tahsisi icap ettiği takdirde kanunu buna müsaittir . Fakat mübadilenin Maliye ve Dahiliye vekâletleri arasında kararlaştırılacak usule tefvik edilmesi lazımdır . Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arzolanın üzere Riyaseti Celileye takdim kılındı .

Âza	Âza	Âza	Âza	Kâ.	M. M.	Reis
Konya	Antalya		Kocaeli	Kastamonu	Gazi Antap	Samson
Fuat	Rasih		Reşit Sa ffet	Re fik	Remzi	Ali Rana
					Âza	Âza
					Bayazit	
					İhsan	

Hükümetin teklifi

Kanun lâyihası

MADDE 1 — 13 Mart 1926 tarihli kanunun neşrinden evvel harikzede ve mülteci sıfatıyla kanunî istihkaklarına binaen mübadeleye tabi eşhastan metruk evlere resmen iskânı yapılmış olanlardan Hükümetçe Mayıs 1928 gagesine kadar eşhası mütegayyibeye ait evlere nakledilen ve tefviz muamelesi icra edilmiş ve edilmek üzere bulunmuş olanların işgal etmekte oldukları binalar borçlanma kanunu mucibince kendilerine temlik olunur .

MADDE 2 — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir .

Dahiliye encümeninin tadilî

Mübadil, gayri mübadil, harikzede ve Mültecilere 1331 numaralı kanun mucibince tefviz edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olan gayri menkul malların tapuya raptı hakkında kanun layihası

MADDE 1 — Mübadil, harikzede ve mültecilerden emvali metrukeye veya eşhası mütegayyibeye ait hanelerde iskân, istibdal ve borçlanma kanunları ahkâmı mucibince iskân edilmiş ve yahut 1331 numaralı kanunun meriyeti tarihine kadar müracaat etmiş olup da tefviz muamelesi yapılmadığından dolayı kanunî haklarına binaen talip oldukları malları tesellüm ve işgal edememiş olanlara işbu gayri menkul mallar temlik olunur .

MADDE 2 — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir .

Maliye encümeninin tadili

Mübadil, gayri mübadil, muhacir ve saire kanunlarına tevfikân tahsis olunan gayri menkul emvalin tapuya raptına dair 28 Mayıs 1928 tarih ve 1331 numaralı kanuna müzeyyel karar layihası

MADDE 1 — 13 Mart 926 tarihli kanunun neşrinden evvel harikzede ve mülteci sıfatla, kanunî istihkaklarına binaen mübadeleye tabi eşhastan metruk evlere resmen iskâm yapılmış olanlardan hükümetçe 30 Mayıs 928 tarihine kadar mütegayyip eşhasa ait evlere nakledilen ve tefviz muamelesi icra edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş olanların işgal etmekte buldukları binalar borçlanma kanunu mucibince kendilerine temlik olunur.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3— Bu kanunun icrasına Dahiliye
ve Maliye vekilleri memurdur. 9/1/929

Da. V. M. M. V. Ad. V. Bş. V.
Ş. Kaya M. Abdülhalik M. Esat İsmet

Na. V. Maf. V. Ma.V. Ha. V.
Recep İsmet Ş. Saracoğlu Dr. T. Rüşti

S. i. M. V. İk. V.
Dr. Refik M. Rahmi

MADDE 3— Bu kanunun icrasına Dahiliye
ve Maliye vekilleri memurdur.

MADDE 3 — Aynen

Tefsir fıkrası

28 Mayıs 926 tarihli ve 1331 numaralı kanunun « 6 » inci maddesinde mevcut « Bu kanunun meriyet tarihine kadar tefviz edilmiş veya edilmek üzere bulunmuş » kaydı meriyet tarihine kadar istihkaka müsteniden vaki müracaatların tevsik ve tespit safhalarını geçirmiş ve yalnız tefviz komisyonunun kararına iktirarı kalmış olması lüzumunu ifade eder.

